

การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย
A Study of Leadership Theory and Administration from Lilit Thaleng
Pai Literature

มารวย ปณะราช¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย เป็นการวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ และขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย โดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1. ทฤษฎีภาวะผู้นำจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ภาวะผู้นำประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำ ที่มีโดยชาติกำเนิด (Great man) มีความเมตตา (Clemency) มีความเชื่อมั่น (Confident) มีความฉลาด (Clever) และเป็นศูนย์รวม (Concentra) ส่วนภาวะผู้นำเป็นความสามารถ ของผู้นำ พบว่าการมีภาวะผู้นำ สามารถปรับตามสถานการณ์ (Situation) มีส่วนร่วม (Cooperate) เป็นศูนย์กลางการบริหาร (Expedite) และความมีประสพการ (Principle) โดยเขียนเป็นคำย่อ GC4SCEP 2. หลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ประกอบด้วย โครงสร้าง (STRUCTURE) การจัดการองค์กร (ACTION) การสร้างแรงบันดาลใจ (MOTIVATE) การมีเครือข่ายทางสังคม (SOCIAL) การคุณธรรม (MORAL) ระบบข้อมูลข่าวสาร (INFORMATION) หลักการเรียนรู้ (LEARN) และความเป็นเลิศ (ELITE) โดยเขียนเป็นคำย่อเป็น SAMSMILE 3. การประเมินความเหมาะสมของทฤษฎีภาวะผู้นำตาม GC₄ SCEP โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านคุณลักษณะผู้นำ GC₄ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และด้านภาวะผู้นำ SCEP มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก สำหรับการประเมินความเหมาะสมของหลักการบริหารแบบ SAMSMILE โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทฤษฎีภาวะผู้นำ หลักการบริหาร วรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Abstract

This research aims to 1) study the theory of leadership principles Lilit Thalang pai literature from the State defrauded 2) to justify the theory of leadership and management principles of literature Lilit Thalang pai State to defeat. The research found that; 1. Leadership of the State defeated Lilit Thalang pai literature is composed Features include the leaders who are innately intelligent power management feature can ensure a compassionate leader and outstanding person. Leaders have mercy Leaders with confidence Leaders who are wise Leaders and Leadership consists of a center and adjust according to the situation, participation, the administrative center the experience. 2. Principles of State Lilit Thalang pai literature to overcome organizational structure. The inspirational, the social network has the integrity of information systems. Principles of Learning and excellence. 3. Assessing the leadership. The overall level in leadership the result is a high level. And leadership, the result is a high level. For a proper assessment of the overall management level.

Keywords: Leadership Theory, Administration, Lilit Thalang Pai Literature

บทนำ

มรดกทางปัญญาชิ้นสำคัญของไทยเรียกว่า วรรณคดี (Literature) ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้ ความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ ถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนที่สะท้อนภาพ สังคม วัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ บนพื้นฐานของความจริง ความงามและความดี ซึ่งวิภา กงกะนันทน์ (2533 : 17) ได้กล่าวไว้ในวรรณศึกษา ว่าการสร้างสรรค์งานเขียนเป็นงานที่เกิดจาก ประสบการณ์ของมนุษย์ วรรณคดีที่มาจากทฤษฎีพื้นฐาน 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of Imitation) ทฤษฎีการแสดงออก (Theory of Expression) และทฤษฎีผลกระทบ (Theory of effect) ซึ่งทั้ง 3 ทฤษฎี สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าที่มีนัยของวรรณคดี ซึ่งตรีศิลป์ บุญขจร (2530 : 7) กล่าวถึงการศึกษาวรรณคดีว่า คุณลักษณะประการหนึ่งของการศึกษาวรรณคดีคือต้อง ศึกษาตัววรรณคดีและประวัติศาสตร์ควบคู่กันเพื่อเป็นกระจกส่องซึ่งกันและกันจะเห็นข้อเท็จจริงของ สังคมมนุษย์

มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ (2525 : 48) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ที่อยู่ใน สังคม ชาติที่มีวัฒนธรรมเก่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนย่อมเป็นผลงานสร้างสรรค์ด้าน วัฒนธรรม พิทยา ว่องกุล (2540 : 1) กล่าวว่า วรรณกรรม เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ชาติที่เจริญ แล้วทุกชาติจะมีวรรณกรรมเป็นของตัวเองและวรรณกรรมจะมีมากหรือน้อย ดีหรือเลว อยู่ที่ความ

เจริญงอกงามแห่งจิตใจของชนในชาตินั้น วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องชี้ให้รู้ว่า ยุคใดมีความเจริญสูงสุด ยุคใดมีความเสื่อมลง ยุคใดจิตใจของประชาชนในชาติมีความเจริญหรือเสื่อมอย่างไร

อย่างไรก็ตามวรรณคดีมิใช่เป็นแต่เพียงสื่ออย่างเดียวที่สะท้อนให้เห็นถึงความตื่นลึกลับทางบางทางภูมิปัญญาของผู้ประพันธ์และสะท้อนความคิดเห็นของผู้ประพันธ์ต่อผู้อ่านด้วยความจริงใจสะท้อนการดำเนินชีวิตของคนผ่านตัวละคร

ดังนั้นวรรณคดีจึงเหมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนภาพยุคสมัยและประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ ซึ่งแสดงออกอย่างชาญฉลาดเหมือนย่อโลกอันกว้างใหญ่มาวางไว้ตรงหน้า ทำให้ผู้อ่านเห็นเหตุการณ์ สถานการณ์ พฤติกรรมของคนในสังคม แนวคิด สาเหตุ ของปัญหาต่างๆ และความพยายามในการค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีที่ดีที่สุด วันเนาวิญญูเต็น (2537 : 14) ได้กล่าวถึง คุณค่าของวรรณคดี ไว้ 2 ด้าน คือ 1) คุณค่าของวรรณคดีทางอารมณ์ หมายถึงแรงบันดาลใจที่ได้จากผู้ประพันธ์ 2) คุณค่าทางปัญญา ที่ผู้อ่านจะได้รับความคิด ความรู้ เพิ่มขึ้นไม่มากนักน้อย มีผลให้ สติ ปัญญาแตกฉานในด้านวิทยาการต่างๆ ส่วนเจตนา นาควิษระ (2529 : 39) กล่าวว่า วรรณคดีมีหน้าที่ในทางสังคมอาจจะมิใช่การแก้ปัญหาทางสังคมในเชิงปฏิบัติ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ในระยะสั้นได้ แต่เป็นหน้าที่ของการให้แสงสว่างทางปัญญา คุณค่าทางศีลธรรม มีคติหรือแง่คิดอย่างใดอย่างหนึ่งหนึ่งแทรกไว้ เป็นคติคำสอน คุณค่าทางวัฒนธรรม ทำหน้าที่ผู้สืบต่อวัฒนธรรมของชาติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสายใยเชื่อมโยงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มุ่งจดแต่ข้อเท็จจริง ให้คุณค่าทางจิตนันทนาการ และ ให้คุณค่าทางการใช้ภาษา

นอกจากนี้ ยังพบว่า ธีรยุทธ บุญมี (2550) ได้แสดงปาถกฐาในงาน ศรีบูรพา 2546 “มุมมองใหม่ประวัติศาสตร์วรรณกรรมไทย ในประเด็นวรรณกรรมไทยกับ กิ่งศตวรรษที่หายไป” ว่า เราต้องสร้างมุมมองใหม่ต่อประวัติศาสตร์วรรณกรรม เพราะเมืองไทยเรายังขาดประวัติศาสตร์ทางความคิด ขาดการมองประวัติศาสตร์เชิงวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ร่วมกันมานานเกือบ 1,000 ปีและมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระมหากษัตริย์ไทย ในความเป็นมหาราช ทุกพระองค์ทรงมีภาพลักษณะของ ความเป็นเอก บุรุษของไทย ที่ปรากฏเด่นชัด ถือเป็นแบบอย่างผู้นำในอุดมคติ มาทุกยุคทุกสมัย

ในการศึกษาวรรณคดี หากสามารถนำภูมิปัญญาในวรรณคดีมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์ ได้ย่อมบอกถึงคุณค่าที่แท้จริงของวรรณคดี สิทธา พินิจภูวดล (2520 : 61) กล่าวถึงวิธีการศึกษาวรรณคดี ไว้ ในความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีว่า วิธีการที่เหมาะสมที่จะใช้ศึกษาวรรณคดีมี 2 แบบ ได้แก่ 1) แบบพิจารณาด้วยตัว (Introspection) เป็นการศึกษาวรรณคดีขั้นสูง อย่างลึลิตลงพ่าย จะเพิ่มพูนความรู้และความรอบรู้แต่คนไม่ชอบอ่านเพราะอ่านยากผู้อ่านไม่มีความรู้และอ่านไม่ออก 2) แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific method) ได้แก่การวิเคราะห์อย่างละเอียดแยกแยะแจกแจงองค์ประกอบของวรรณกรรมทุกชิ้น ตามทฤษฎีของวรรณกรรม ทั้งนี้เพื่อหาคุณค่าที่แท้จริงของวรรณกรรม ส่วน

การตั้งกฎเกณฑ์ (Law) ทางวรรณกรรม อาจจะเป็นจริงสักวันหนึ่งอาจจะมีนักศึกษาใช้วิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เริ่มด้วยการตั้งสมมติฐานขึ้นมาก่อน และพิสูจน์การทดลองจนตั้งเป็นทฤษฎี (Theory) พิสูจน์จนได้กฎ (Law)

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้นิพนธ์ วรรณคดีที่สะท้อนความเป็นวีรบุรุษของกษัตริย์ในสมัยอยุธยาให้เราได้ทราบถึงการเป็นผู้นำในสถานการณ์ที่ผู้นำเสียเปรียบนำไปสู่การแก้ปัญหา และสร้างความสุขให้สังคมไทย การสร้างบ้านเมือง การนำพาบ้านเมืองฝ่าภาวะวิกฤตทางสงคราม ซึ่งผู้นำหรือกษัตริย์ไทย คือ ตัวแทนที่สะท้อนพฤติกรรมออกมาเป็นวีรกรรม สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้เพื่อสวดุติพระเกียรติและพระปรีชาสามารถ สมเด็จพระนเรศวรพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงคุณลักษณะเด่น ได้แก่ ความเป็นผู้นำจากสถานการณ์ 12 ครั้ง ความเป็นผู้มีบุญบารมี ความมีศัพิศราชธรรม ในวรรณคดี ลิลิตเตลงพ่าย

ดังนั้นการพิสูจน์วรรณคดี เพื่อหาคคุณค่าในเชิงทฤษฎีในด้านการบริหารบ้านเมือง การแก้ปัญหา การสร้างความสามัคคี คุณสมบัติที่ดีของผู้นำ ที่ปรากฏในวรรณคดีระดับสูงอย่างลิลิตเตลงพ่ายจึงเป็นแบบอย่างที่ควรนำมาเป็นหลักในการบริหารจัดการองค์กรให้พัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม หากเราปล่อยให้มรดกทางปัญญาเป็นเพียงการอนุรักษ์ หรือเก็บไว้เป็นอนุสรณ์คงเป็นการสูญเสียเปล่าทางปัญญาของบรรพชนที่ได้สร้างสรรค์ความรู้ ความคิด ภูมิปัญญา การเล่าขานสถานการณ์การนำพาบ้านเมืองให้พ้นวิกฤต และแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี ให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การศึกษาเรื่องราวในอดีตทำให้เราได้เห็นและสามารถนำมาเป็นกรอบในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่เหมาะสมกับสังคมไทยได้ ลิลิตเตลงพ่าย สะท้อนผู้นำผู้ยิ่งใหญ่ ภาวะผู้นำ (Great man Leadership) ที่มีทั้งทฤษฎีคุณลักษณะ (Traits Theory) ทฤษฎีพฤติกรรม (Behaviors Theory) และทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory) ที่เป็นปรากฏการณ์ ในลิลิตเตลงพ่าย ซึ่งเป็นคุณค่าที่แท้จริงของวรรณคดี ที่สะท้อนหลักการและทฤษฎีการบริหาร ได้อย่างชัดเจน

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้เลือกวรรณคดี ลิลิตเตลงพ่าย เป็นกรอบการศึกษา เพราะเป็นวรรณคดีที่สามารถสะท้อน ภาวะผู้นำและการบริหารที่ประสบความสำเร็จ มาเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำ และหลักการบริหารจากวรรณคดี ลิลิตเตลงพ่าย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหาร จากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย

การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ วรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ฉบับที่ทรงนิพนธ์โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระพรหมราชูปถัมภ์ โดยเกณฑ์ในการเลือกเอกสาร ประกอบด้วย ความจริง ความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และการเป็นตัวแทน (Scott, 1990 : 1-2) รายละเอียดดังนี้

1.1 วรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย เป็นพระนิพนธ์ของบุคคลในสมัยใกล้เคียงกับแหล่งข้อมูล การนำโครงเรื่อง มีเค้าโครงความจริง (authenticity) โดยดูจากปริบทหลายส่วน นำเรื่องราวไปปริทัศน์ เช่น การสร้างภาพยนตร์ เรื่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

1.2 ลิลิตเตลงพ่าย เป็นวรรณคดีประวัติศาสตร์มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ (credibility) การดำเนินเรื่องมีเค้าโครง ตัวละคร และสถานการณ์ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์

1.3 ลิลิตเตลงพ่าย เป็นตัวแทน (representativeness) ของวรรณคดีที่มีความเป็นเลิศในกลุ่มวรรณคดีประวัติศาสตร์ และมีข้อมูลที่จะนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ สถานการณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำ สามารถนำมาวิเคราะห์เป็นหลักการได้

2. การวิเคราะห์และการจัดข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย โดยพิจารณาองค์ประกอบ รายละเอียดและสถานการณ์ที่ปรากฏเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเนื้อหา ลิลิตเตลงพ่ายที่สะท้อนทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหาร

ตอนที่ 2 การประเมินทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตลงพ่าย

การประเมินทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตลงพ่าย เป็นการประเมินด้านความเที่ยงตรงและความเหมาะสม ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล

การประเมินทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตลงพ่าย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางวรรณคดี สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางภาษาไทย จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตลงพ่าย โดยนำข้อมูลจากตอนที่ 1 ผลการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตลงพ่าย ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ GC₄SCEP และหลักการบริหาร SAM SMILE จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

2.1 แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้หลักการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ GC₄SCEP และหลักการบริหาร SAMSMILE โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective Congruence หรือ IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 34)

2.2 แบบประเมินความเหมาะสม ของทฤษฎีภาวะผู้นำ GC₄SCEP และหลักการบริหาร SAM SMILE เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ประกอบด้วย

1.1 ทฤษฎีภาวะผู้นำ เป็นภาวะผู้นำแบบทรงพลังแห่งความคิดมีอำนาจสมบูรณ์ เรียกว่า GC₄ SCEP เป็นความสามารถของบุคคล ที่มีทั้งความเป็นผู้นำ และภาวะผู้นำ ในการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเพราะผู้นำที่มีภาวะผู้นำ ที่ดีมีคุณธรรม มีความฉลาด มีความสามารถ มีทักษะ ปฏิภาณไหวพริบ ดังนี้

1.1.1 ด้านผู้นำ ได้แก่ ผู้นำเหนือเอกบุรุษ (Great man) ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้มาโดยชาติกำเนิด ส่งผลให้เกิดการยอมรับ ผู้นำมีความเมตตา (Clemency) การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้นำที่มีความเชื่อมั่น (Confident) มีเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้นำที่มีความฉลาด (Clever) การแก้สถานการณ์ ด้วยปฏิภาณไหวพริบและมีกลจิตในการแก้ปัญหา ผู้นำเป็นศูนย์รวม (Concentra) ทุกคนยอมรับ และเชื่อมั่นในตัวผู้นำ สามารถสั่งการและรับเรื่องราวได้โดยตรง เรียกย่อว่า GC₄

1.1.2 ภาวะผู้นำ ได้แก่ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ (Situation) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันทต่อเหตุการณ์ สามารถลงมือปฏิบัติร่วมงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา เรียกว่า การมีส่วนร่วม (Cooperate) ที่ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กับผู้ใต้บังคับบัญชา มุ่งสู่ความสำเร็จโดยตรง มีประสบการณ์ (Principle) ความรอบรู้ในภาระงาน การปฏิบัติหน้าที่และสามารถเลือกใช้คนให้ตรงกับงาน และสามารถเป็นศูนย์กลางการบริหาร (Expedite) โดยการมีอำนาจการตัดสินใจ การสั่งการ การควบคุมประสานงาน เรียกย่อว่า SCEP

1.2 หลักการบริหารจากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ประกอบด้วย โครงสร้าง (STRUCTURE) การจัดการบริหาร (ACTION) การสร้างแรงบันดาลใจ (MOTIVATE) เครือข่ายการบริหาร (SOCIAL) คุณธรรม (MORAL) ข้อมูลข่าวสาร (INFORMATION) การเรียนรู้ (LEARN) ความเป็นเลิศ (ELITE) เรียกเป็นคำได้ว่า SAM SMILE

การที่ผู้วิจัยจะเก็บเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้เป็นอย่างดี พร้อมสำหรับการตรวจสอบ (Audit Trial) เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ไม่มีความลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยข้างต้น การวิจัยสามารถอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหาร จากลิลิตเตลงพ่าย พบว่า ผู้นำแบบเหนือเอกบุรุษ มีความฉลาด มั่นใจ มีความเมตตา สามารถเป็นศูนย์กลางการสั่งการได้ผู้วิ้นำมาอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

ด้านผู้นำ จากวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย พบว่าผู้นำที่พบในลิลิตเตลงพ่ายที่ประกอบด้วย ผู้นำแบบเหนือเอกบุรุษ ผู้นำมีความเมตตา ผู้นำที่มีความเชื่อมั่น ผู้นำที่มีความฉลาด และ ผู้นำที่เป็นศูนย์รวม ซึ่งนับว่าเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่สร้างความน่าถือ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุคส์ (Yukl, 1989) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้นำต้องมีคุณสมบัติคือ ฉลาดฉลาด (Intelligence) มีความพร้อม (Alertness to the need of others) ความเข้าใจในงาน (Understanding of the task) มีความริเริ่มและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา (Initiative and persistence in dealing with problems) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ความต้องการที่จะรับผิดชอบ (Desire to accept responsibility) และความเหนือกว่าและสามารถควบคุม (Occupy a position of dominance and control) และบาร์นาร์ด (Chester Barnard, 1961) กล่าวว่าผู้นำที่ดีจะต้องมีความตื่นตัว มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีความสามารถในการจูงใจคนความรับผิดชอบ และมีความฉลาดรอบรู้ทันโลกทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในโลกปัจจุบันผู้นำต้องมีปฏิภาณไหวพริบ และต้องเป็นมีความเหนือกว่าบุคคลอื่น

นอกจากนี้ เมื่อประเมินจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผู้นำแบบเหนือเอกบุรุษ ซึ่งได้มาโดยชาติส่งผลให้เกิดการยอมรับ ($\bar{X} = 4.80$ และ $S.D. = 0.45$) เป็นการยอมรับในระดับสูง ลงลงมา คือ ผู้นำมีความเมตตา ซึ่งการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และผู้นำเป็นศูนย์รวม ทุกคนยอม และเชื่อมั่นในตัวผู้นำ สามารถสั่งการและรับเรื่องราวได้โดยตรง ($\bar{X} = 4.40$ และ $S.D. = 0.55$)

ด้านภาวะผู้นำ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ในวรรณคดีลิลิตเตลงพ่ายมีภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับการวิจัยของ เรนซิส ลีเคอร์ท (Rensis Likert) และสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยมิชิแกน (อ้างอิงถึงใน Miner, 1992 : 236) ทำการวิจัยด้านสภาวะผู้นำโดยใช้เครื่องมือที่ Likert และกลุ่มคิดขึ้น ประกอบด้วย ความคิดรวมยอดเรื่อง ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ และการใช้อิทธิพล การตัดสินใจ การตั้งเป้าหมาย การควบคุมคุณภาพและสมรรถนะของเป้าหมายภาวะผู้นำเป็น 4 แบบ 1) การปรับตามสถานการณ์ หมายถึง สามารถริเริ่มสิ่งใหม่อย่างมีประสิทธิภาพปรับเปลี่ยนสถานการณ์ทันต่อเหตุการณ์ แบบใช้อำนาจ (Explorative authoritative) ผู้บริหารใช้อำนาจเผด็จการสูง ใ่ว่างใจผู้ใต้บังคับบัญชาเล็กน้อย บังคับบัญชาแบบขู่เข็ญมากกว่าการชมเชย การติดต่อสื่อสาร เป็นไปทางเดียวจากบนลงล่าง การตัดสินใจอยู่ในระดับเบื้องบนมาก และยังใช้แบบใช้อำนาจเชิงเมตตา (Benevolent authoritative) ให้ความใ่ว่างใจผู้ใต้บังคับบัญชา จูงใจโดยการให้

รางวัล แต่บางครั้งขู่ลงโทษ ยอมให้การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน ได้บ้าง รับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาบ้าง และบางครั้งยอมให้การตัดสินใจแต่อยู่ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิดของผู้บังคับบัญชา 2) การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้ใต้บังคับบัญชา มุ่งสู่ความสำเร็จโดยตรง ซึ่งสอดคล้อง แบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Participative democratic) ผู้บริหารให้ความไว้วางใจและเชื่อถือผู้ใต้บังคับบัญชา ยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ 3) ความมีประสบการณ์ หมายถึง การรอบรู้ในภาระงาน การปฏิบัติหน้าที่และสามารถเลือกใช้คนให้ตรงกับงาน สอดคล้องกับ เฮาส์ (House, 1996: online) กล่าวใน Leadership skill ว่า ผู้บริหาร (Manager) คือ ผู้ใช้อำนาจทางการ (Authority) ซึ่งมากับตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้สมาชิกขององค์การยอมปฏิบัติตาม การบริหารจัดการจึง ประกอบด้วย การนำวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของผู้นำลงสู่การปฏิบัติ ด้าน ทฤษฎี สถานการณ์ (Situation Theory) หลักการ ภาวะผู้นำเกิดจากสถานการณ์ บางอย่างผลักดันให้บุคคลต้องแสดงบทบาทผู้นำ หรือต้องพัฒนาลักษณะผู้นำขึ้นมา (ฮิตเลอร์ มุสโสลินี หรือ เหมาเจ๋อตุง) ทฤษฎีนี้ยอมรับความสัมพันธ์ของผู้นำและกลุ่ม ผู้นำต้องครองใจพวงชนผู้แวดล้อม 4) ความเป็นศูนย์กลางการบริหาร หมายถึง การมีอำนาจการตัดสินใจ การสั่งการ การควบคุมประสานงานสอดคล้องกับ แบบปรึกษาหารือ (Consultative democratic) ผู้บริหารจะให้ความไว้วางใจและการตัดสินใจแต่ไม่ทั้งหมด จะใช้ความคิดและความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจจะลงโทษนานๆ ครั้งและใช้การบริหารแบบที่มีส่วนร่วม มีการติดต่อสื่อสารแบบ 2 ทางจากระดับล่างขึ้นบนและจากระดับบนลงล่าง การวางนโยบายและการตัดสินใจมาจากระดับบน ขณะเดียวกันก็ให้ยอมการตัดสินใจบางอย่างอยู่ในระดับล่างผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาในทุกด้าน

เมื่อนำไปประเมินความเห็นโดยผู้เชี่ยวชาญ ภาวะผู้นำ (Leadership) ที่พบในวรรณคดีลิลิต เถลงพ่ายผลการประเมินโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$ และ $S.D. = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปรับตามสถานการณ์ (Situation) สามารถริเริ่มสิ่งใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับเปลี่ยนสถานการณ์ทันต่อเหตุการณ์ การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้ใต้บังคับบัญชา มุ่งสู่ความสำเร็จโดยตรง และ ความเป็นศูนย์กลางการบริหาร หมายถึง การมีอำนาจการตัดสินใจ การสั่งการ การควบคุมประสานงาน ($\bar{X} = 4.40$ และ $S.D. = 0.55$) รองลงมา คือ ความมีประสบการณ์ หมายถึง การรอบรู้ในภาระงาน การปฏิบัติหน้าที่และสามารถเลือกใช้

หลักการบริหารจากรวรรณคดีลิลิตเถลงพ่าย พบว่าหลักการบริหารองค์กร ที่ปรากฏในลิลิตเถลงพ่าย มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1) โครงสร้าง (Structure) หมายถึง ระบบชัดเจน แบ่งงาน สัมพันธ์ตามสายงาน ทุกคนยอมรับทีมงาน นำไปใช้ได้จริงและปรับตามสถานการณ์ได้ สอดคล้องกับฟิดเลอร์และการ์เซีย (Fiedler and Garcia, 1987 : 78-79) ที่กล่าวถึงโครงสร้างของงาน (Task Structure) คือโครงสร้างของงานที่ผู้นำ

และผู้ตามปฏิบัติว่างานนั้นมีมาตรฐานการดำเนินการ มีรายละเอียดอธิบายอย่างชัดเจนในการผลิตหรือบริการและมีวัตถุประสงค์ชี้แนะว่าจะปฏิบัติงานได้ดี

2) การจัดการองค์กร (Action) หมายถึง กำหนดเป้าหมาย ประสานงาน สายงาน การแก้ปัญหา การส่งเสริม สนับสนุนชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน (2514: 14) กล่าวถึง ว่าการบริหารมีลักษณะเด่น เป็นสากลอยู่หลายประการ คือ การบริหารยอมมีวัตถุประสงค์อาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด มีการดำเนินงานเป็นกระบวนการมีการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล มีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินงานอย่างมีเหตุผล คนจึงเป็นเครื่องมือในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

3) การสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate) หมายถึง ระบบการทำงานที่ส่งผล เชื้อมัน เร้าใจ ทุกคนเข้าใจหน้าที่ ซึ่งแมคเคลแลน (McClellan, 1965: 19-85) ศึกษาการทดสอบเชิงจิตวิทยา เพื่อหาแรงจูงใจของบุคคลและผู้นำในองค์การต่างๆ ทุกระดับการบริหาร การศึกษาคุณลักษณะด้านแรงจูงใจกับความก้าวหน้าและความสำเร็จในการบริหาร ทุกคนความต้องการอำนาจ (Need for power) ความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement) บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงมักจะพยายามทำงานที่ท้าทายให้ประสบความสำเร็จ และความต้องการด้านสังคม (Need for affiliation) การสนใจความต้องการและความรู้สึกของคนปฏิบัติงาน จะเป็นแรงจูงใจให้คนปฏิบัติงานตั้งใจ ซึ่งการบริหารที่ปรากฏในวรรณคดีลิลิตเตลงพ่าย ได้มีการสร้างแรงจูงใจที่สอดคล้องกับ

4) การมีเครือข่ายทางสังคม (Social) หมายถึง กระบวนการสื่อสาร ที่ประสานความร่วมมือ ความจริงใจ เคารพต่อกฎกติกา เฮาส์ (House, 1996: online) กล่าวใน Leadersh skill ว่า ผู้บริหาร (Manager) คือ ผู้ใช้อำนาจทางการ (Authority) ซึ่งมากับตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้สมาชิกขององค์การยอมปฏิบัติตาม การบริหารจัดการจึง ประกอบด้วย การนำวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของผู้นำลงสู่การปฏิบัติ โดยการประสานความร่วมมือกับหลายฝ่าย ซึ่งผู้บริหารต้องมีทักษะความใกล้ชิด และการยอมรับของคนในสังคมในการประสานความร่วมมือจึงจะได้ความร่วมมือที่มีพลัง

5) การคุณธรรม (Moral) หมายถึง ความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดี มีความรักความเข้าใจ สอดคล้องกับ กอร์ดอน (Gordon, 1975:22-25) ที่ศึกษาค่านิยมกล่าวถึง คุณธรรมที่ควรมี ในการบริหารคือความเมตตากรุณา (Benevolence) คือ ทำสิ่งต่างๆ เพื่อคนอื่น ร่วมงานกับบุคคลอื่น ช่วยคนที่โชคร้าย เป็นคนใจดี แก้ปัญหาให้คนโชคร้ายเป็นคนโชคดี ด้วยเมตตาธรรม

6) ระบบข้อมูลข่าวสาร (Information) หมายถึง ถูกต้อง เที่ยงตรง ทันต่อเวลา สามารถพยากรณ์สถานการณ์ได้ สอดคล้องกับ หมวดที่ 1 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร มาตรา 11 ข้อมูลข่าวสาร เป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ได้ ข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องสำคัญมาก หน่วยงานหรือองค์กรใด ละเลยต่อข้อมูลข่าวสาร ย่อมก่อให้เกิดความหล้าช้าและหล้าสมัย

7) หลักการเรียนรู้ (Learn) หมายถึง กระบวนการรับฟังความเห็นจากผู้อื่น นำมาปรับปรุงพัฒนา บนฐานของความมั่นคง สอดคล้องกับ สมาน อัสวภูมิ (2545: คำนำ) กล่าวว่า การบริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นกุญแจสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรแม้ว่าความเป็นจริงแล้วผู้ปฏิบัติเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงาน แต่หากขาดผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารแล้ว องค์กรย่อมขาดแกนนำ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

8) ความเป็นเลิศ (Elite) หมายถึง ความรอบรู้ชำนาญการ การตัดสินใจเริ่มในสิ่งใหม่ มองการณ์ไกลสู่ความเป็นหนึ่งสอดคล้องกับ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542 : 10) ที่กล่าวถึงการวางเป้าหมายขององค์กรที่ดีว่าเป้าหมายที่ดี จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยความคิดพื้นฐานนั้นต้องมีการพัฒนาไปเรื่อยๆ ปัญหาการพัฒนาการบริหารยังมีอยู่อีกมากโดยเฉพาะในแง่ของบุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณและการจัดการ ซึ่งผู้บริหารทุกคนจะต้องเข้าใจหลักการ

ผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน เป็นผู้นำที่จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นวิธีการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งหลักการที่นำมาใช้ในการบริหารงานสู่ความเป็นหนึ่ง

จากการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตलगพ่าย ซึ่งมีหลักการบริหารที่เป็นแบบของไทย ที่มีผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่พร้อมและมีประสบการณ์ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เมื่อมีภาวะวิกฤต ผู้นำสามารถบริหารและใช้ปฏิภาณไหวพริบในการจัดการ จนสามารถนำพาองค์กรผ่านพ้นวิกฤตและพัฒนาให้ก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำและหลักการบริหารจากลิลิตเตलगพ่าย มีประเด็นที่ปรากฏอยู่ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ และหลักการบริหาร ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารที่พบว่าองค์กรตกในช่วงวิกฤติ ผู้นำควรใช้ภาวะผู้นำแบบ GC₄SCEP ให้ผู้ปฏิบัติตระหนักและพึงพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีเมตตา ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
2. องค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและใช้กำลังคน ควรใช้หลักการบริหารทั้ง 8 ประการไปใช้เพื่อการสร้างความสามัคคี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน
3. ในภาวะที่องค์กรมีปัญหาคควรนำภาวะความเป็นผู้นำ ตามแบบของไทยไปใช้เพื่อแก้ปัญหา เพราะบางครั้งการลงโทษคนหนึ่งคน มีผลกระทบต่อจิตใจของคนในองค์กรเป็นอย่างมาก
4. องค์กรเอกชนที่อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่เจ้าของคนเดียว ควรนำทั้งคุณสมบัติของผู้นำ และความมีภาวะผู้นำ ที่เกิดขึ้นในตัวผู้บริหาร นำมาใช้ในการบริหาร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การศึกษาเชิงฐานรากยังมีน้อย ควรมีการวิจัยวรรณกรรมสู่การสร้างทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นการนำแนวคิดของคนที่ประสบความสำเร็จ หรือคนที่ประสบปัญหา ที่ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมมาสร้างเป็นหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารเพิ่มเติม
2. ควรมีการวิจัยแนวคิดของนักเขียนในแต่ละยุคสมัยที่สะท้อนปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของสังคมผ่านวรรณกรรมเพื่อเป็นการสร้างกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
3. ควรมีการวิจัยแนวคิดของนักเขียนเชิงมนุษย์และเชิงสังคมเพื่อสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นสุขของคนในสังคมสู่การสร้างทฤษฎีการบริหาร
4. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบแนวคิดของนักเขียนจากวรรณกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพและสร้างนักวิจัยเพิ่ม

บรรณานุกรม

- เจตนา นาควัชร. (2521). **ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี**. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2530). **พัฒนาการการศึกษาคนคว่ำและวิจัยวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2550). **มุมมองใหม่ประวัติศาสตร์วรรณกรรมไทย วรรณกรรมไทยกับกึ่งศตวรรษที่หายไป**. (Online). สืบค้นจาก <http://www.Ocomments.com/pom.htm> (เมื่อ 17 มีนาคม 2552)
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2539). **แว่นวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โทวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. (2525). **คติชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : บรรณสาสน์การพิมพ์.
- วันเนาว์ ยูเด็น. (2537). **ประวัติวรรณคดีสมัยสุโขทัยและอยุธยา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม,
- วิภา กงกะนันท์. (2533). **วรรณกรรมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- พิทยา ว่องสกุล. (2540). **มิติใหม่ของวรรณกรรมวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพฯ : ดวงกมล
- สิทธา พิณีภูวดล และนิตยา กาญจนวรรณ. (2520). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- Gordon. (1975). Retrospective Exhibition of Paintings, 1937 - 1975 **Dissertation Abstracts International**. 43 (12) : 3762 – A.
- Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L., (1967). **The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research**, Chicago, Aldine Publishing Company.

House, (1996). **Theory of Leadership**. (Online). Available: nwlinc.com/~donclark/leader/lead_path_goal.html (31 Oct 2013).

Fiedler, F. E., and Garcia, J. E. (1987). **New approaches to leadership**. New York: Wiley.

Yokl. (1989). **Leadership in organizations**. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.